Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

School of Health Sciences Articles

2018

þÿ — µ ¹ º Ì ½ ± Ä · Â ³ Å ½ ± ¯ º ± Â Ã Ä ¿ º
þÿ Ä ¿ Å ’ ± Ã ¹ » µ ¯ ¿ Å ” ¹ ³ µ ½ ® ‘ º Á ¯ Ä ·

Papazacharia, Aikaterini

þÿ š - ½ Ä Á ¿ • À ¹ ¼ Ì Á Æ É Ã · Â œ µ » µ Ä Î ½ ˆ Á µ Å ½ ± Â º ± ¹ ‘ ½ ¬ À Ä Å ¾ · Â

http://hdl.handle.net/11728/11431

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

✷

REVUE DE DECENTRALISATION D' ADMINISTRATION LOCALE ET DE DEVELOPPEMENT REGIONAL

✷

REVIEW OF DECENTRALIZATION LOCAL GOVERNMENT AND REGIONAL DEVELOPMENT

Κείμενα / Articles

Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Const. GE. ATHANASOPOULOS
M. - C. ADAM
Kim. CLEMONS
V. DELITHEOU
V. DEVENYL
En. GIROTTO
Ελ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ
H. KAVVADIA
Θ. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ
Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Y. LISOVA
Παπ. ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ
Γ. ΜΑΡΗΣ
Ανδ. ΜΑΣΟΥΡΑΣ
G. MERGOS
F. MO
Δημ. ΝΟΥΣΗ
Σ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
Κ. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΑ
N. PATSAVOS
Αρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ
Z. VOJTA
University of Luxembourg

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡ. ΠΕΡ. ΑΝΑΠΤ. Ιερ. Δ. ΠΙΝΤΟΣ και Αν. Ιερ. ΠΙΝΤΟΥ
Georg. - Sp. C. ATHANASOPOULOS
Ευγ. Μαρ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΒΓΕΝΙί ΜΑΡΙΑ ΑΦΑΝΑΣΟΠΥΛΥ
ΔΕΥΚΑΛΙΩΝ ο Θεσσαλός
M. KARAGIANNI
Πρ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ
Ορ. Ν. ΨΑΛΛΙΔΑΣ

Διεύθ. Μεταφραστικού:
Ε. - Μ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
Διοικητ. Υπηρεσίες:
Ε. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Α. ΚΥΡΑΓΓΕΛΟΥ

Εικοστό τέταρτο έτος συνεχούς έκδοσης
Epitheorisi-athanasopoulos.webnode.gr
Επιστημονικός Υπεύθυνος Έκδοσης
Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

hephaestus.nup.ac.cy/Athanasopoulos Constantinos GE
http: // library.panteion.gr/pandemos - Ελληνικά περιοδικά
E-mail: c.athanasopoulos@nup.ac.cy
Τηλ.:0030/6944.626140, 0030/210.8647120, Fax:0030/210.8658868

Τεύχος / N. 90 ΑΘΗΝΑΙ / ATHENES / ATHENS 2017

ΤΕΥΧΟΣ Ν. 90/2017/ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ/SOMMAIRE/CONTENTS

Σελ./P.

- Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ / Const. GE. ATHANASOPOULOS: Τοις Εντευξομένοις Ή Περί των θεμελιωδών αρχών των διεπουσών την δράση της Δημόσιας Διοίκησης..... 3
- ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ..... 10
- Ναπ. ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ: Διεθνείς Χρηματοπιστωτικές Αγορές και Οίκοι Αξιολόγησης ή Από τον Άννα στον Καϊάφα..... 11
- Θ. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ: Ευρωπαϊκή Ένωση: ανακάμπτοντας από την οικονομική κρίση. Η αντίστροφη μέτρηση του BREXIT..... 13
- G. MERGOS, N. PATSAVOS: Cultural Heritage and Sustainable Development..... 24
- Σ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ: Cultural Heritag e and Sustainable Development. Πολιτιστική κληρονομιά και βιώσιμη ανάπτυξη..... 32
- Θ. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ: Κριτικά Σημειώματα: Ελ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ: Το ειδικό καθεστώς οικονομικών δραστηριοτήτων του Ελληνικού Κράτους ως Μέλους της Ε.Ε. και Ελλήνων Υπηκόων σε Χώρες των Βαλκανίων 34
- G. - Sp. C. ATHANASOPOULOS: Reflections on Hertfordshire Energy for Waste Development..... 40
- Γ. ΜΑΡΗΣ: Εθνική Κυριαρχία, Ασυμμετρία Ισχύος και Οικονομική Πολιτική στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο..... 47
- V. DELITHEOU: Bookreview: M. KARAGIANNI, Culture Sustainability Policy..... 59
- Σ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ: Από το Dogville στο Suburbicon και η αρχιτεκτονική των προαστείων..... 61
- Η ΔΕΛΤΟΣ..... 65
- Α. ΜΑΣΟΥΡΑΣ: Μια θεσμική ανάλυση των ανισοτήτων και της ανάπτυξης..... 69
- Κ. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΑ: Η εικόνα της γυναίκας στο κείμενο του Βασιλείου Διγενή Ακρίτη..... 76
- Ευγ. Μαρ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ / ΕΒΓΕΝΙί ΜΑΡΙΑ ΑΦΑΝΑΣΟΠΥΛΥ: Το Μυστήριο του Alexander Scriabin. Μία κριτική προσέγγιση / „Краткое содержание Выводы"..... 86
- Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Ο ρόλος των επιμελητηρίων στην Ελλάδα της κρίσης 89
- Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ: Ειδικότερες ρυθμίσεις περί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Ε.Ε.: Ρυθμίσεις περί ισότητας..... 93

- University of Luxembourg / H. KAVVADIA, M. C. ADAM, K. CLEMONS, V. DEVENYI, E. GIROTTO, Y. LISOVA, F. MO, Z. VOJTA: The Economic Diplomacy of Small States. A Case Study of the Grand Duchy of Luxembourg..... 96
- Ν. ΨΑΛΛΙΔΑΣ: Συγκριτική μελέτη του δικαιώματος της μη αυτοενοχοποίησης, όπως παρουσιάζεται στον Ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας σε αντιδιαστολή με το αυτό δικαίωμα, όπως υιοθετείται σύμφωνα με την 5η Τροπολογία (Δίκη και Τιμωρία) του Συντάγματος των ΗΠΑ..... 130
- Δ. ΝΟΥΣΗ: «Στο βλέμμα του Μπάιρον» Μια δράση καινοτομίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση..... 136
- ΔΕΥΚΑΛΙΩΝ ο Θεσσαλός. Εκδότης: Θάνος Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ 139
- Δ. ΝΟΥΣΗ: ΑΓΑΠΗ σ' ευχαριστώ που μ' αγαπάς..... 140
- Π. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ: Ένα χαμόγελο είναι πηγή ζωής χάρισέ το μ' ευχαρίστηση..... 140
- Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης «Ιερώνυμος Δ. ΠΙΝΤΟΣ και Αναστασία Ιερ. ΠΙΝΤΟΥ»..... 141
- Δήμος Βύρωνα: Άνθρωπος και Εξουσία..... 142
- ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΟΦΑΔΩΝ..... 143
- Εκδότης, Επιστημονικός Υπεύθυνος..... 144
- Περιεχόμενα..... 146

Η εικόνα της γυναίκας στο κείμενο του *Βασιλείου Διγενή Ακρίτη*

Της κυρίας Κατ. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΑ
Διδάκτορος Βυζαντινής Ιστορίας
Ερευνητικής Συνεργάτιδος
Πανεπιστημίου ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος

Η ανάδειξη της γυναίκας ως ιστορικού υποκειμένου έχει απασχολήσει τη νεότερη έρευνα, που επικεντρώθηκε, μεταξύ άλλων, σε θέματα που αφορούν τα στερεότυπα της γυναικείας συμπεριφοράς και των γυναικείων ενασχολήσεων κατά τους μέσους βυζαντινούς χρόνους. Σε αυτό το πλαίσιο επιχειρείται στη συνέχεια η ιστορική αξιοποίηση των υπαρχόντων στοιχείων για την εικόνα της γυναίκας στην κοινωνία που, εμμέσως, περιγράφεται στο κείμενο του *Βασιλείου Διγενή Ακρίτη*[1].

Το κείμενο του «λεγόμενου»[2] έπους του *Βασιλείου Διγενή Ακρίτη*[3] σώζεται σε πέντε έμμετρες παραλλαγές και σε μια διασκευή σε πεζό λόγο. Τα έξι χειρόγραφα που το διασώζουν σε ελληνική γλώσσα χρονολογούνται από το ΙΓ΄/ΙΔ΄ έως τον ΙΖ΄ αιώνα.[4] Οι δυο παλαιότερες διασκευές του αρχέτυπου κειμένου του *Διγενή* επιβίωσαν στον κώδικα *Grottaferrata* (*Κρυπτοφέρρης* στην ελληνική), που συντάχθηκε ανάμεσα στο δεύτερο μισό του 13ου και των αρχών του 14ου αιώνα και

---

[1] Το παρόν κείμενο παρουσιάστηκε σε διαφορετική μορφή σε ανακοίνωση στο Δεύτερο ετήσιο Συνέδριο Βυζαντινών και Μεσαιωνικών Σπουδών (Λευκωσία, 12-14 Ιανουαρίου 2018).

[2] «Λεγόμενου», καθώς ο αρχικός τίτλος του έργου είναι άγνωστος. Το ένα εκ των δύο παλαιοτέρων χρονολογικά χειρογράφων που διασώζουν το κείμενο είναι ακέφαλο και στο δεύτερο δεν περιλαμβάνεται αρχικός τίτλος.

[3] Για το «έπος» του *Διγενή* η βιβλιογραφία είναι ιδιαιτέρως εκτεταμένη. Βλ. ενδεικτικά τις προσεγγίσεις και τα πορίσματα του διεθνούς συμποσίου, αφιερωμένου στον *Διγενή Ακρίτη*, R. BEATON-D. RICKS (εκδ.), *Digenes Akrites. New approaches to Byzantine heroic poetry*, Centre for Hellenic Studies, King's College London/University of London, (London, 7-8 May 1992), (: *Variorum*), 1993.

[4] Συγκεκριμένα, πρόκειται για τα χειρόγραφα *Τραπεζούντας*, *Αθηνών*, *Grottaferrata* (στο εξής: K), *Escorial* (στο εξής: E), *Άνδρου*, *Οξφόρδης*, που ανακαλύφθηκαν και δημοσιεύθηκαν μεταξύ των ετών 1868-1912. Οι έξι παραλλαγές παρουσιάζουν διαφορές που οφείλονται στην γραπτή ή προφορική παράδοση από την οποία προέρχονται. Βλ. την κριτική έκδοση των κωδίκων K και E: E. JEFFREYS, *Digenis Akritis. The Grottaferrata and Escorial versions*, Cambridge 1998, από όπου και τα χωρία που παρατίθενται στην συνέχεια, εδώ xviii-xxvi.

στον κώδικα *Escorial*, που συντάχθηκε περίπου στο τέλος του 15ου αιώνα.[5]

Το κείμενο χωρίζεται σε δύο μέρη.[6] Το πρώτο μέρος, που αποκαλείται ως το «Τραγούδι του Εμίρη», αφορά την ιστορία του πατέρα του ήρωα, εμίρη της Συρίας, που εκτυλίσσεται στον ευρύτερο χώρο της Καππαδοκίας και στην Συρία. Το δεύτερο μέρος, με το αποκαλούμενο «Μυθιστόρημα του Διγενή», είναι χωρισμένο σε βιογραφικά επεισόδια, όπου κάθε ένα εξιστορεί συμβάντα από την παιδική ηλικία, τη νεότητα και την ενηλικίωση του ήρωα. Οι διηγήσεις σε αυτό το μέρος αφορούν στην αναμέτρηση του Διγενή με θηρία, προσωπικές προκλήσεις και αδυναμίες του, σε μονομαχίες με προσωπικούς αντιπάλους και σε συμπλοκές με ομάδες εμπειροπόλεμων στρατιωτών στην περιοχή του Ευφράτη, επαναφέροντας χαμένες περιοχές στην βυζαντινή επικράτεια.

Στο έργο περιγράφεται η ζωή των στρατιωτικών αρχόντων της Μικράς Ασίας, των εχόντων τίτλους ευγενείας και περιουσία.[7] Αυτοί διέμεναν στους πλούσιους οίκους τους στο ανατολικό σύνορο της βυζαντινής επικράτειας[8] με κήπους, με αριθμό υπηρετών και δούλων, με ιδιωτική φρουρά, κατέχοντας πολυτελή ενδύματα, άλογα και

---

[5] Τα εν λόγω χειρόγραφα προέρχονται από τα υποθετικά, χαμένα χειρόγραφα γ και ε αντίστοιχα. Αυτά έλαβαν υλικό από το ίδιο αρχέτυπο κείμενο, που δημιουργήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, με προτεινόμενο χρόνο σύνταξης μεταξύ 1120-1138, δηλαδή κατά τα τελευταία έτη της βασιλείας του Ιωάννη Β΄ Κομνηνού (1118-1142), βλ. σχετικά Ε. JEFFREYS, «Medieval Greek epic poetry», στο: K. REICHL (εκδ.), [*Medieval oral literature* -17], (W. de GRUYTER, *Lexikon*) Berlin 2012, 457-482, εδώ 463-464, 466.

[6] Για την υπόθεση του Διγενή βλ. αναλυτικότερα Η. - G. BECK, *Ιστορία της βυζαντινής δημώδους λογοτεχνίας*, (μετάφραση N. EIDENEIER), (: *Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης*) Αθήνα [2]1993, εδώ 130 κ.εξ. Επίσης, JEFFREYS, (αρ. 4), xxvii-xxviii.

[7] Στο κείμενο γίνεται λόγος για τους: *αὐθέντες*, *ἄρχοντες τῆς Ἀνατολῆς*, *πανεύγενους*, *εὐγενεῖς*, *εὐγενικόπουλα*, *μεγιστάνες*, *ἐνδόξους*, *πλουσίους*, *πάμπλουτους* που αποτελούν *δοκίμους*, *ἐκλεκτούς*, *κρείττονες* άνδρες και για τις γυναίκες του οίκου τους. Η γυναίκα του Διγενή αποκαλείται *πανεύγενος*, *πάμπλουτος*, *κόρη τῶν εὐγενῶν*, *ἐνδόξων*, *πλουσίων*, Κ 4.272, 813, Ε 1569-1571.

[8] Κ 1.56-60. Στο κείμενο γίνεται αναφορά στο θέμα της Καππαδοκίας, στο θέμα των Ανατολικών και στο θέμα της Λυκανδού. Βλ. το πόνημα του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννητου (913-920) και (945-959), *Περί θεμάτων*, έκδ. A. PERTUSI, *Constantino Porfirogenito*, *De Thematibus*, Introduzione, testo critico, commento, [Studi e Testi -160], Città del Vaticano 1952. Επίσης, βλ. σχετικά στον συλλογικό τόμο, Β. ΒΛΥΣΙΔΟΥ - Ε. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ-ΓΑΛΑΚΗ - ΣΤ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ - Τ. ΛΟΥΓΓΗΣ - Α. ΣΑΒΒΙΔΗΣ (εκδ.), *Η Μικρά Ασία των Θεμάτων. Έρευνες πάνω στη γεωγραφική φυσιογνωμία και προσωπογραφία των βυζαντινών θεμάτων της Μικράς Ασίας* (*7ος-11ος αιώνας*), [Ερευνητική Βιβλιοθήκη -1], (: *Ίδρυμα Βυζαντινών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών*), Αθήνα 1998.

μεγάλες εκτάσεις γης. Εκτός από τα στοιχεία που αναδεικνύουν τις καθημερινές ενασχολήσεις τους, γίνεται λόγος σε σημαντικά γεγονότα του βίου τους, στις ψυχαγωγικές τους δραστηριότητες και εκδηλώσεις[9] με συμμετοχή μουσικών και χορευτριών.[10]

Τα πρόσωπα που εμφανίζονται εκτός της βυζαντινής επικράτειας, ιδιαίτερα στον γεωγραφικό χώρο της Συρίας, προέρχονταν, επίσης, από την τάξη των ευγενών.[11] Αυτοί αντιπαραβάλλονται με τους Βυζαντινούς ως προς τα διαφορετικά λατρευτικά στοιχεία και τις παραδόσεις που διέπουν τον ισλαμικό νόμο, τη δομή της ισλαμικής οικογένειας, την ενδυμασία, την γλώσσα και το χρώμα της επιδερμίδας τους. Περιγράφεται η δύναμη, η πολεμική τους δεξιότητα, η εντυπωσιακή εξωτερική τους εμφάνιση, το ευγενικό τους ήθος, οι τίτλοι και ο πλούτος τους. Διαπιστώνεται πως τους διέπει η ίδια με τον βυζαντινό κόσμο κοινωνική ηθική και σεβασμός προς την οικογένεια και την γυναίκα. Έτσι, παρουσιάζονται με αντίστοιχους κώδικες συμπεριφοράς στο πεδίο των συγκρούσεων, αλλά και ηθικής, καθώς σέβονται και υπακούνε στη μητέρα τους, δίνουν λόγο τιμής και η ανδρειοσύνη, όπως και το ήθος τους, προβάλλονται μέσα από τα ανδραγαθήματά τους.[12]

Στον ανθρωπολογικό κύκλο του έπους του *Διγενή*, η γυναίκα παρουσιάζεται σε όλα τα σημαντικά στάδια του κύκλου της ζωής της: ως νύφη, μητέρα, πεθερά και ως χήρα. Τιμάται και προστατεύεται ως κόρη, ως αδελφή, ως μητέρα και σύζυγος. Σύμφωνα με το κείμενο, η γυναίκα φαίνεται πως αναλαμβάνει σημαντικό ρόλο, έχοντας την ευθύνη της προστασίας της κόρης, κατά την απουσία του συζύγου της, όπως στην περίπτωση της *στρατήγισσας*,[13] της συζύγου δηλαδή του

---

[9] Σχετικά στοιχεία απαντώνται και στους δύο κώδικες. Βλ. ενδεικτικά Κ 3.257-259, Κ 4.67-71, 74, 232-234, Ε 746-747.

[10] Κ 3.313, Κ 4.797-798, 848-849, Ε 1033.

[11] Ο πατέρας του Διγενή, ο εμίρης της Συρίας, αποκαλείται *πλουσιότατος* και *πανεύγενος*, Κ 1.30, 284-285, 290, Κ 4.21. Ο εμίρης ένεκα της αγάπης του για την κόρη του στρατηγού της Καππαδοκίας, που κρατούσε αιχμάλωτη στο στρατόπεδό του, ζήτησε από τους αδελφούς της, όταν πήγαν στο χώρο που στρατοπέδευε για να την εξαγοράσουν, να τον δεχθούν ως γαμπρό τους αφού βαπτισθεί χριστιανός. Στα επόμενα επεισόδια του έργου φαίνεται πως ενσωματώθηκε πλήρως στη βυζαντινή κοινωνία. Ασχολείται με την ανατροφή του νεαρού Διγενή, εκπαιδεύοντάς τον στην οπλασκία και στην θηριομαχία, συνοδεύοντάς τον στο κυνήγι. Έπειτα επέστρεψε στην Συρία όπου κατήχησε και βάπτισε την μητέρα του και λοιπούς μουσουλμάνους συγγενείς του, τους οποίους έπεισε στη συνέχεια να μετοικήσουν σε βυζαντινά εδάφη.

[12] Κ 1.40-41.

[13] Κ 1.70-74, Κ 2.26.

στρατηγού της Καππαδοκίας και μητέρας της κόρης που άρπαξε ο εμίρης της Συρίας. Αντίστοιχη και η περίπτωση της *εμίρισσας*, της μητέρας της εγκαταλελειμμένης κόρης από την Αραβία, που συνάντησε ο Διγενής στην έρημο της Συρίας.[14] Στη δεύτερη όμως περίπτωση, η μουσουλμάνα εμίρισσα παρεκκλίνει από το ρόλο της, αφού στο σχετικό επεισόδιο αναφέρεται πως «συνωμότησε» με την κόρη της, προκειμένου να αποδράσει με τον βυζαντινό αιχμάλωτο εν αγνοία του συζύγου της, εμίρη του *Μεφερκέ*.[15]

Από την άλλη, τα αρσενικά τέκνα υπακούνε στη μητέρα τους, φοβούμενοι τον θυμό της και, ως προστάτες της αδελφής τους, είναι έτοιμοι να θυσιαστούν γι' αυτήν.[16] Είναι ενδεικτικό πως στη *στρατήγισσα* και στην *εμίρισσα* παρουσιάστηκαν καταλυτικές συμφορές στην οικογένειά τους ενόσω απουσίαζε ο σύζυγός τους.

Σύμφωνα προς τα λόγια της μητέρας του Διγενή, της γυναίκας του όπως και της Μαξιμούς[17] προς τον εραστή της, τον Διγενή, η γυναίκα θεωρεί το σύζυγό της ως αφέντη και προστάτη της,[18] που του

---

[14] K 5.70-72. Το κορίτσι από την Αραβία, λόγω της αγάπης της, ακολούθησε στα εδάφη της βυζαντινής επικράτειας τον γιό ενός βυζαντινού στρατηγού, που είχε αιχμαλωτίσει ο εμίρης πατέρας της. Στη συνέχεια όμως ο βυζαντινός νέος αθέτησε την υπόσχεσή του και εγκατέλειψε το κορίτσι στην έρημο της Συρίας. Εκεί την συνάντησε ο Διγενής, την έσωσε από ομάδα ένοπλων Αράβων ληστών που της επιτέθηκαν και την βοήθησε να επιστρέψει στον βυζαντινό νέο. Το σχετικό επεισόδιο καταγράφεται στο πέμπτο βιβλίο του κώδικα K. Βλ. σχετικά JEFFREYS, (αρ. 4), K 5 σ.σ. 134-150.

[15] K 5.66, 75. Η Μαρτυρόπολη (*Mayyāfāriqīn*) βρίσκεται στα βορειο-ανατολικά της Άμιδας και ανατολικά του ποταμού Τίγρη. Ο Γεώργιος Κεδρηνός, II, 419.18, αναφέρει την δεύτερη ονομασία της Μαρτυροπόλεως: «*τῆς Μαρτυροπόλεως... ἥντινα Μιεφερκὶν ὀνομάζουσι*», βλ. έκδ. I. BEKKER, *Georgius Cedrenus*, *Compendium Historiarum*, τομ. I-II, [*Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae*], Bonnae 1838-1839.

[16] «*Ἂς ἀπέλθωμεν...σφαγῶμεν ὑπὲρ ταύτης*», K 1.85.

[17] Η Μαξιμού, ως η πολεμοχαρής αρχηγός των μυθικών Αμαζόνων, αποτελεί φανταστικό-λογοτεχνικό πρόσωπο του κειμένου. Ενέδρευε στις όχθες του Ευφράτη μαζί με τον ιδιωτικό στρατό της, E 1574, 1576-1577 και συχνά πολεμούσε στο πλευρό των απελατών. Ο Διγενής συγκρούστηκε με τον στρατό της Μαξιμούς σε κάποιο σημείο του ποταμού, όπου εύκολα τους κατατρόπωσε και στη συνέχεια μονομάχησε με την ίδια. Την επόμενη ημέρα της συμπλοκής συναντήθηκε εκ νέου με την Μαξιμού και την νίκησε για δεύτερη φορά. Στη συνέχεια του επεισοδίου ο Διγενής συνευρέθηκε με την εντυπωσιακή πολεμίστρια, αλλά μετανιωμένος για την αδυναμία του, κατά μια παραλλαγή του κειμένου, επέστρεψε στο σημείο που βρισκόταν και την αποκεφάλισε.

[18] «*Εὐχαριστῶ τῷ ἔρωτι γλυκὺν δόντι μοι κύρκαν καὶ χαίρω βασιλεύουσα, μηδένα φοβουμένη*», K 2.120, K 6.105-106. Βλ. σχετική ανάλυση C. GALATARIOTOU, «Structural oppositions in the Grottaferrata *Digenis Akrites*», *Byzantine and Modern Greek Studies* 11 (1987) 29-68, εδώ 52-53.

είναι πιστή κι αφοσιωμένη,[19] τον φροντίζει,[20] του συμπαραστέκεται και τον εμπιστεύεται. Χαρακτηριστικό είναι το επεισόδιο όπου η μητέρα του Διγενή πίστεψε στο λόγο του εμίρη πως δεν θα την εγκαταλείψει, αναχωρώντας για τη Συρία, όταν έλαβε επιστολή από την ανήσυχη μητέρα του, που τον αναζητούσε.[21] Έτσι, σπεύδει να τον υπερασπιστεί στους αδελφούς της, που τον αντιμετώπιζαν με καχυποψία.[22] Από την άλλη όμως, αναφέρει εμφαντικά στον εμίρη πως έχει δεσμευτεί μαζί της με το γάμο τους, δίνοντάς του να πάρει μαζί του ένα δαχτυλίδι ως υπενθύμιση αυτής της δέσμευσης.[23]

Οι γυναίκες στον *Διγενή* κατηγοριοποιούνται σε όσες λειτουργούν σύμφωνα με τις ιδέες-αξίες του κοινωνικού βίου της εποχής τους και σε όσες παρεκκλίνουν στη συμπεριφορά και το ήθος.[24] Παρουσιάζονται ως ευκολόπιστες και ενθουσιώδεις, ενώ από την άλλη, σταθερή, συναισθηματικά και ηθικά, είναι η γυναίκα του Διγενή. Το στοιχείο της

---

[19] «*Οὐδεὶς ἄλλος γνωρίσει με, εἰ μὴ σύ, μέχρι τέλους*», Κ 8.147. Περισσότερα για τις σχέσεις των συζύγων, την υπακοή της γυναίκας προς το σύζυγο και τις φροντίδες των γυναικών, σύμφωνα με μαρτυρίες των αγιολογικών κειμένων της μέσης βυζαντινής περιόδου, βλ. Κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ, *Η θέση της γυναίκας στη βυζαντινή κοινωνία*, [Όψεις της βυζαντινής Κοινωνίας - 6], Ίδρυμα Γουλανδρή - Χορν, Αθήνα 1993, 156-165.

[20] «*Κρύον νερὸν μὲ ἔφερεν δοκοῦσα ὅτι ἐκουράσθην*», Ε 1187. Επίσης, Ε 1194, Ε 1196, Κ 6.248. Αναλυτικότερα βλ. A. E. LAIOU, «The role of women in Byzantine society», στο: XVI. Internationaler Byzantinistenkongress, (Wien, 4.-9. Oktober 1981), Akten I/1, *Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik* 31/1 (1981) 233-260. Για την αντίληψη που είχαν οι ίδιες οι γυναίκες για τον ρόλο τους μέσα στη βυζαντινή κοινωνία από τον 11ο αιώνα κ.εξ. βλ. A. E. LAIOU, «Observations on the life and ideology of Byzantine women», *Byzantinische Forschungen* 9 (1985) 59-10259-102.

[21] Η μητέρα του εμίρη ανέφερε στο μήνυμά της πως φοβόταν πως θα υποστεί τόσο η ίδια όσο και οι μουσουλμάνες σύζυγοι και τα παιδιά του εμίρη σοβαρά αντίποινα από την ισλαμική κοινότητα, που θεωρούσε τον εμίρη παραβάτη του ισλαμικού νόμου. Το σχετικό επεισόδιο περιγράφεται στο δεύτερο βιβλίο του κώδικα Κ. Βλ. JEFFREYS, (αρ. 4), Κ 2 σ.σ. 24-42 και στον κώδικα Ε στίχοι 225-609.

[22] Κ 2.222-235 και Ε 390-406.

[23] Κ 2.271-274, Ε 475-479.

[24] Σχετικά με το ήθος της γυναίκας στην βυζαντινή κοινωνία και την εικόνα της ως ενάρετης συζύγου και αφοσιωμένης μητέρας, βλ. ενδεικτικά S. MERGIALI-SAHAS, *The "other half", or less than that? Ideals and realities in women's life in Byzantium*, The "Constantinople and its legacy". Annual lecture (February 6, 2000), (: *The Hellenic Canadian Association of Constantinople*), Toronto 2000, 15-19. Επίσης, για τα στερεότυπα της γυναικείας συμπεριφοράς και των γυναικείων ενασχολήσεων κατά τους μέσους και ύστερους χρόνους, με παραδείγματα που συμπεριλαμβάνουν και τις γυναίκες της αυτοκρατορικής οικογένειας, βλ. L. GARLAND, «The life and ideology of Byzantine women: A further note on conventions of behaviour and social reality as reflected in eleventh and twelfth century historical sources», *Byzantion* 58 (1988) 361-393.

ευπιστίας προβάλλεται στο έργο ως η κατ' εξοχήν αδυναμία της γυναικείας φύσης που παρασύρεται από λόγια, όπως συνέβη στην περίπτωση της κόρης του εμίρη και στην πολεμίστρια Μαξιμώ.[25]

Σε όλα τα επεισόδια η γυναίκα του ήρωα παρουσιάζεται φοβισμένη και απελπισμένη μπροστά στον κίνδυνο που ανέκυπτε. Επίσης, είναι ευάλωτη και αδύναμη -λόγω της φύσης της- έτσι κρύβεται πάνω σε δέντρα, ανεβαίνει πάνω σε λιθάρι ακόμη και στο *κλινάριν*.[26]

Η κόρη φυλάσσεται αυστηρά και προστατεύεται από φυσικούς και ηθικούς κινδύνους από τον πατέρα, τους αδελφούς της και αργότερα το σύζυγό της στον πλούσιο οίκο της οικογένειάς της, όπου φαίνεται πως τα αρσενικά μέλη του οίκου της ασκούν διαδοχικά έλεγχο επί των πράξεών της. Σύμφωνα με το κείμενο, η κόρη του στρατηγού της Καππαδοκίας διέμενε σε πολυτελές δωμάτιο όπου η φροντίδα και η προστασία της είναι αδιάλειπτη,[27] ώσπου την άρπαξε ο ερωτοχτυπημένος Διγενής, κερδίζοντάς την τελικά, αφού κατατρόπωσε το στράτευμα του στρατηγού πατέρα της, που τον κυνήγησε μαζί με τους αδελφούς της.[28] Στην περίπτωση μάλιστα της μητέρας του Διγενή, ακόμη και μετά το γάμο της, οι αδελφοί της εξακολουθούν να είναι προστατευτικοί, να παρακολουθούν όσα της προκύπτουν και να παρεμβαίνουν σε διάφορα συμβάντα που αφορούσαν την ευτυχία της. Όπως συνάγεται από τον επιθανάτιο λόγο του Διγενή προς τη γυναίκα του, η γυναίκα και ως χήρα τυγχάνει επίβλεψης και προστασίας των αδελφών και της οικογένειάς της.[29]

Ιδανικά χαρακτηριστικά της ευγενούς κόρης, που προκαλούν τον σεβασμό και τον αληθινό έρωτα, είναι η ομορφιά,[30] η σεμνότητα, η σύνεση, το ήθος και η τιμή της,[31] που όφειλε να την διαφυλάσσει ακόμη κι αν απειλείται με θάνατο.[32]

---

[25] «*Καὶ γὰρ εὐεξαπάτητον φρόνημα γυναικεῖον*», K 6.425.

[26] K 4.804, K 6.89-90, 140-141, E 1129, E 1165. Παρόμοια αντίδραση απαντάται και στην περίπτωση της κόρης του εμίρη που ανέβηκε σε δέντρο για να σωθεί, ενόσω ο Διγενής συγκρουόταν με ομάδα ενόπλων Αράβων στην έρημο, K 5.193, 196, E 961, E 1184.

[27] «*Οὐδείς μου εἶδε πώποτε προσώπου χαρακτῆρα, τάξιν τηροῦσα ἀκριβῆ τὴν πρέπουσα παρθένοις*», K 4.492-500. Επίσης, K 4.270, 348, 585.

[28] Βλ. σχετικά K 4.610-672.

[29] K 8.132.

[30] K 1.61, K 4.264, 272.

[31] Χαρακτηριστικές είναι οι αναφορές στην διαφύλαξη της τιμής της μητέρας του Διγενή, ενόσω βρισκόταν αιχμάλωτη του εμίρη στο αραβικό στρατόπεδο: «*Οὔτε φίλημά*

Κατά τους Άραβες συγγραφείς του 10ου αιώνα (al-Mas'ūdī, al Munadjid), οι Βυζαντινοί ήταν ξακουστοί ανάμεσα σε όλους τους άλλους ανθρώπους ως τα πλάσματα που είχαν τα πιο όμορφα χαρακτηριστικά προσώπων. Ιδιαίτερες αναφορές γίνονταν στις βυζαντινές κόρες ως ξακουστές για την ομορφιά τους και ως ελκυστικές, περιγράφοντάς τις με στερεότυπα χαρακτηριστικά (λευκή επιδερμίδα, ξανθές, ίσια μαλλιά και γαλανά μάτια). Σύμφωνα προς τα λεγόμενά τους, αποτελούσαν πειρασμό (fitna) για τους μουσουλμάνους άντρες, που δυσκολεύονταν να ελέγχουν τον εαυτό τους.[33]

Στο κείμενο του Διγενή ίδια κοινωνική ηθική διέπει και τις μουσουλμάνες κόρες, γι' αυτό και η κόρη του εμίρη από τη Συρία, που όπως αναφέρθηκε πιο πάνω ακολούθησε τον νεαρό βυζαντινό, παρουσιάζεται να θρηνεί καθώς ατιμάσθηκε, ντρέπεται τις συνομήλικές της και θεωρεί πως το μόνο που της απέμενε ήταν ν' αυτοκτονήσει.[34] Συνεπώς, κατά τον συντάκτη του *Διγενή*, η ιδέα της καθωσπρέπει συμπεριφοράς και εικόνας μιας κόρης δεν διαφέρει, είτε πρόκειται για χριστιανή είτε για μουσουλμάνα.

Αντίθετη ωστόσο εικόνα απαντάται σε αραβικά κείμενα του 10ου και 11ου αιώνα για τις βυζαντινές κόρες, όπου οι μουσουλμάνοι αποτρέπονταν από το να παντρεύονται βυζαντινές γυναίκες «*γιατί αυτές δεν ήταν πιστές*». Σύμφωνα με την αντίληψη Αράβων συγγραφέων του 9ου και 10ου αιώνα (al- Djāḥiẓ, 'Abd al- Djabbār) «*οι Βυζαντινές συγκαταλέγονταν ανάμεσα στις πιο ανήθικες γυναίκες του κόσμου*». Οι δε παντρεμένες «*δεν είχαν αίσθημα ντροπής αφού κυκλοφορούσαν σε δημόσιους χώρους δίχως να καλύπτουν το πρόσωπό τους, προκειμένου να επιδεικνύουν την ομορφιά τους*». Γινόταν ωστόσο

μ' ἔδωκεν οὔτε τινὰ λαλίαν», K 1.308, «*οὔτε φίλημαν μὲ ἔδωκεν, οὔτε μιλίαν τῆς εἶπα*», E 166, «*Καὶ αὐτὴν ἐπαραφύλαττα ὡς διὰ τὰ ὡραῖα της κάλλη. Καὶ ὑπᾶτε, παραλάβετε ἀμόλυντον κοράσιον*», E 173-174. «*Καὶ ἐσὲν ὁ Θεὸς ἐφύλαξεν διὰ τὰ ὡραῖα σου κάλλη*», E 191.

[32] Ενδεικτική είναι η περίπτωση της σφαγής αιχμαλώτων βυζαντινών κοριτσιών κοντά στο στρατόπεδο του εμίρη: «*χθὲς ἐσφάξαμεν εὐγενικὰς ὡραίας, διότι οὐκ ἐπείθοντο εἰς ἃ ταῖς ἐλαλοῦμεν*», K 1.224-225 και E 72-73..

[33] Βλ. N. M. El-CHEIKH, «Miscellaneous. Describing the other to get at the self: Byzantine women in Arabic sources (8th - 11th centuries), *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 40.2 (1997) 239-250, εδώ 239-242.

[34] «*Καὶ δέομαί σου μάχαιραν τοῦ δοῦναι μοι εἰς χεῖρας καὶ κατασφάξω ἐμαυτὴν ὡς πράξασαν ἀφρόνως*», K 5.144-145.

λόγος και σε εκείνες που έμεναν κλεισμένες στα σπίτια τους και ασχολούνταν με το γνέψιμο.[35]

Στο κείμενο του Διγενή γίνεται λόγος για την συνήθεια κάλυψης του προσώπου με μαντίλα (*οθόνη*) τόσο των βυζαντινών όσο και των μουσουλμάνων γυναικών. Χαρακτηριστικά, η κόρη στην έρημο μόλις είδε τον Διγενή βιάστηκε να καλύψει το πρόσωπό της. Την ίδια κίνηση έκανε και η γυναίκα του Διγενή, βλέποντας τους απελάτες να την πλησιάζουν.[36]

Στο γυναικείο λοιπόν ιδανικό κόσμο του *Διγενή Ακρίτη* η γυναίκα φροντίζει για την τιμή της, την οικογένεια, το σύζυγο, διατηρώντας ταυτόχρονα τη θηλυκότητά της, αποφεύγοντας κάθε μίμηση αντρικού στοιχείου στη συμπεριφορά ή στην ενδυμασία της. Η πολεμοχαρής αμαζόνα Μαξιμώ, ωστόσο, βρίσκεται στον αντίποδα των υπολοίπων γυναικών του έργου. Έτσι, «*δίκαια*», σύμφωνα πάντα με το κείμενο, «*ταπεινώθηκε και ως πολεμίστρια και ως γυναίκα*»,[37] λόγω της απρόσεκτης συμπεριφοράς της, καθώς φαίνεται πως ξεπέρασε τα όρια του ρόλου και της θέσης της.

Η αρπαγή[38] γυναίκας αποτελούσε ηθικό και κοινωνικό αδίκημα, όπου οι δράστες χαρακτηρίζονταν ως *κλεψίγαμοι*.[39] Στο εξεταζόμενο κείμενο η αρπαγή κόρης αποτελούσε απόδειξη της ανδρείας και της ισχύος των ανδρών, που μπορεί να οδηγούσε και στο θάνατο του δράστη από τους διώκτες του.[40] Η πράξη βεβαίως της αρπαγής αποτελούσε όνειδος και για ολόκληρη την οικογένεια της κόρης.

---

[35] Βλ. περισσότερα για το ήθος και την συμπεριφορά των βυζαντινών γυναικών κατά τους Άραβες συγγραφείς, EL-CHEIKH, (αρ. 31), 241-242.

[36] K 5.42, K 6.134, 137-138.

[37] «*Μετὰ τὸ φθείρειν Μαξιμοῦν τρία κακὰ τὴν ἐποῖκα πρῶτον μὲν ὅτι εἶχα την, δεύτερον ὅτι ἐντράπη, τρίτον καὶ περισσότερον ἐχάσε τὴν ἀνδρείαν της καὶ πομπεμένη ἀπόφευγεν*», E 1596-1599.

[38] Με τη σημασία απαγωγής προσώπου βλ. λήμμα «*αρπαγή*», *Λεξικό της μεσαιωνικής ελληνικής δημώδους γραμματείας 1100-1669*, τομ. Γ΄, (Ε. ΚΡΙΑΡΑΣ), 210-211.

[39] K 4.605. Επίσης, «*τοῦ μὴ κράζειν σε πώποτε κλεψίγαμον οἱ νέοι, καὶ ὅτι κόρην ἥρπασας πραγμάτων ἀμοιροῦσαν, ὅπερ αἰσχύνη πέφυκε πᾶσι τοῖς εὖ φρονοῦσιν*», K 4.725-727, «*μὴ μὲ ὀνειδίζῃς αὔριον ὅτι κλεψίαν σ' ἐπῆρα*», E 959. Βλ. ενδεικτικά P. KARLIN-HAYTER, «Further notes on Byzantine marriage: raptus - *ἁρπαγή* or *μνηστεῖαι* ?», *Dumbarton Oaks Papers* 46 (1992) 133-154.

[40] «*Δι' ἧς πολλοὶ ἀπώλοντο τῶν εὐγενῶν Ῥωμαίων*», K 4.292, «*καὶ δέδοικα μὴ κίνδυνος ἐκ τούτου μοι ἐπέλθῃ καὶ μετ' αἰσχύνης θάνατον οἰκτρότατον ὀφλήσω*», K 4.738-739. Η προσβολή της τιμής της γυναίκας και η προστασία της προσωπικότητας του θύματος αποτέλεσε στοιχείο της υπόστασης του εγκλήματος της αρπαγής στο δίκαιο κατά την εποχή της δυναστείας των Ισαύρων, όπου η κεφαλική ποινή (κατά το ιουστινιάνειο δίκαιο)

Ο λόγος της αρπαγής κόρης στο έργο ήταν η ομορφιά της. Δεν γίνεται όμως μόνο με σκοπό το γάμο, όπως στην περίπτωση του *καλού κι ευγενούς* Διγενή, αλλά και από πονηρούς σκοπούς. Ενδεικτικές είναι οι περιπτώσεις των «κακών» ενόπλων Αράβων (ληστών ή στρατιωτών) στην έρημο της Συρίας και των απελατών, που θέλησαν ν' αρπάξουν εκτός από την γυναίκα του Διγενή, την οποία χαρακτήρισαν ως *θήραμα*[41] και άλλες γυναίκες.[42] Εν προκειμένω, ως «*μόνη*» εκλαμβανόταν η ασυνόδευτη γυναίκα, που αποτελούσε εύκολο στόχο ως απροστάτευτη.

Οι δύο από τις τρεις περιπτώσεις γάμου στο έργο ξεκίνησαν με την αρπαγή της κόρης στρατηγών. Στην τρίτη περίπτωση, ο βυζαντινός αιχμάλωτος, όπως ήδη αναφέρθηκε, απέδρασε μαζί με την κόρη του εμίρη. Τόσο από τις αντιδράσεις των γονέων της νύφης όσο και από τις δημόσιες εκδηλώσεις που ακολουθούσαν, συνάγεται πως οι προκείμενοι γάμοι «νομιμοποιήθηκαν» ως σύμφωνοι προς τις περί ηθικής αντιλήψεις του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Στην περίπτωση της μητέρας του Διγενή, η αγάπη της για τον εμίρη ξεπέρασε τα όρια της χριστιανικής πίστης, ενώ της γυναίκας του Διγενή ξεπέρασε τους κοινωνικούς κανόνες ευπρέπειας και ήθους

μεταβλήθηκε σε ακρωτηριασμό της μύτης για τους αυτουργούς και σε εξορία για τους συνεργούς. Στην *Εκλογή Νόμων* των Ισαύρων, *Ecloga*, 17.24, 232, έκδ. L. BURGMANN, *Ecloga. Das Gesetzbuch Leons III. und Konstantinos V.*, [Forschungen zur Byzantinischen Rechtsgeschichte, D. SIMON (επιμ.), Band 10], Löwenklau-Gesellschaft E. V. Frankfurt am Main, 1983, «*ὁ ἁρπάζων μονάστριαν ἢ καὶ παρθένον βιωτικὴν ἐξ οἱουδήποτε τόπου, ἐὰν διαφθείρει αὐτήν, ῥινοκοπείσθω· οἱ δὲ τῇ τοιαύτῃ ἁρπαγῇ συντρέχοντες· ἐξοριζέσθωσαν*». Στο δίκαιο των Μακεδόνων αυτοκρατόρων η αρπαγή ρυθμιζόταν ανάλογα με τη χρήση ή μη όπλων, όπου στην περίπτωση της ένοπλης αρπαγής ο αυτουργός θανατωνόταν με ξίφος και στην περίπτωση της αρπαγής χωρίς όπλα με ακρωτηριασμό του χεριού, ενώ απαγορευόταν η σύναψη γάμου μεταξύ δράστη και θύματος «*εἰ μὲν μεθ' ὅπλων ἤτοι ξιφῶν ἢ ῥοπάλων τὴν ἁρπαγὴν ἐποιήσαντο, ὁ τοιοῦτος ξίφει τιμωρείσθω, οἱ δὲ συνεργοῦντες... τυπτόμενοι σφοδρῶς καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν. εἰ δὲ χωρὶς οἱωνδήποτε ὅπλων τὴν ἁρπαγὴν ἐποιήσαντο, ὁ μὲν... χειροκοπείσθω, οἱ δὲ βοηθήσαντες... τυπτόμενοι σφοδρῶς καὶ κουρευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν*», Πρόχειρος Νόμος, διατ. μ΄, *Jus Graecoromanum*, έκδ. Ι. ΖΕΠΟΣ - Π. ΖΕΠΟΣ, τομ. Ι - VIII, Αθήνα 1931 κ.εξ. (φωτοτυπική ανατύπωση Aalen [2]1962), εδώ ΙΙ. 220 και Επαναγωγή, διατ. με΄, *Jus Graecoromanum*, ΙΙ, 363. Βλ. σχετικά Σ. ΤΡΩΙΑΝΟΣ, «Τύποι ερωτικής "επικοινωνίας" στις βυζαντινές νομικές πηγές», 237-273, στο: *Η επικοινωνία στο Βυζάντιο*, Ν. Γ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ (επιμ.), Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Συμποσίου, (4-6 Οκτωβρίου 1990), (: *Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών*), Αθήνα 1993, εδώ 245 σημ. 31. Ο ίδιος, «Έρως και Νόμος στο Βυζάντιο», στο: Σ. ΤΡΩΙΑΝΟΣ (επιμ.), *Έγκλημα και τιμωρία στο Βυζάντιο*, Ίδρυμα Γουλανδρή - Χορν, Αθήνα 1997, 173-201, εδώ 190-192.

[41] Κ 6. 408, Κ 6.462.

[42] Κ 6.126.

αφού, προκειμένου ν' ακολουθήσει τον Διγενή, απαρνήθηκε *συγγενείς, γονείς, αδέλφια και πλούτο.*[43] Ιδανικός σύζυγος για μια πλούσια κόρη θεωρείται ο ανδρείος, τολμηρός, γενναίος άνδρας με συγκεκριμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά,[44] που θα έπρεπε να είναι πρόθυμος να εκπληρώσει το θέλημά της αλλά και να την προστατεύει.[45]

Στην σύντομη αυτή αναδίφηση των στοιχείων που αφορούν ζητήματα του γυναικείου κόσμου της μέσης βυζαντινής εποχής, σημειώνεται επιπρόσθετα πως στο υπό εξέταση κείμενο απαντώνται εκτενείς αναφορές στην προίκα και στα γαμήλια δώρα που λαμβάνει η κόρη. Κατά τα λεγόμενα της γυναίκας του Διγενή, η προβολή της κοινωνικής και οικονομικής επιφάνειάς της αποτελούσε σημαντικό ζήτημα για την ίδια.[46] Στα σχετικά αποσπάσματα λοιπόν γίνεται λόγος στην προίκα της γυναίκας του Διγενή, η οποία ως φαίνεται λάμβανε περισσότερα από τα αρσενικά τέκνα της οικογένειας.[47] Ενδεικτικά, η προίκα της περιλάμβανε κτήματα, κοπάδια, άλογα, γεράκια και λεοπαρδάλεις για το κυνήγι, οπλισμό, νομίσματα, κοσμήματα, υφάσματα και ενδύματα, εικονίσματα, ένα πολυτελές οίκημα και μία πολυτελή σκηνή, υπηρετικό προσωπικό, θεραπαινίδες και δούλους.[48]

---

[43] K 4.512-3.

[44] «*Τὴν εὔτακτον κατάστασιν, τὴν νουνεχῆ ἀνδρείαν, τῶν ἠθῶν τὴν πραότητα καὶ λοιπὴν εὐκοσμίαν... τὸ κάλλος καὶ τὴν αὐτοῦ πανευπρεπῆ καὶ ξένην ἡλικίαν*», K 4.938-941, 943, K 8.140.

[45] «*Οὐ γὰρ τὸ πρόσταγμα τὸ σὸν ἠθέλησ' ἀθετῆσαι*», K 4.771,«*ὁ δὲ πρόσταγμα μὴ τολμῶν δεσποίνης ἀθετῆσαι*», K 6.438.

[46] «*Ἐντρέπομαι... δι' οὗ μόνη τυγχάνω... ἄρτι νὰ εἶχον τὰς βάγιας μου καὶ τὴν ἐξόπλισίν μου, νὰ ἐγίνωσκε καὶ ὁ σὸς πατὴρ τίνος παιδὶν ἀπῆρες*», K 4.808-811, 814, E 1044-1046.

[47] «*Ἃ πρὸ καιροῦ ἐχώρισα καὶ ἐθέμην ἰδίως τῆς φιλτάτης εἰς ὄνομα*», K.4.707-708, «*δώσω σοι καὶ προτίμησιν τῶν λοιπῶν μου παιδίων*», K 4.720.

[48] Η προίκα που κατέβαλε ο στρατηγός καταλογίζεται στα αποσπάσματα K 4.706-719, K. 4.899-912, E 992-996. Εν προκειμένω, στην παραλλαγή E γίνεται λόγος στην υποδοχή και στους εορτασμούς που ακολούθησαν και όχι στην απαρίθμηση των στοιχείων της προίκας. Κατά τον M. Hendy, *Studies in the Byzantine monetary economy c. 300-1450*, Cambridge 1985, 216-218, ο πλούτος που προβάλλεται στον *Διγενή* -έστω και στην λογοτεχνική του μορφή- αντιστοιχεί στην έκφραση του ιδιωτικού πλούτου της κοινωνίας των ανατολικών συνόρων. Οι ακροατές των κατορθωμάτων του ήρωα Διγενή θα άκουγαν πάντως με ενδιαφέρον τους περιπλανώμενους αοιδούς ν' απαγγέλλουν τις σχετικές αναφορές για τον κόσμο των πλουσίων αρχόντων του ανατολικού συνόρου. Για την προίκα του Διγενή και τον πλούτο των προσώπων του έργου βλ. επίσης N. OIKONOMIDES, «The contents of the Byzantine house from the eleventh to the fifteenth century», *Dumbarton Oaks Papers* 44 (1990) 205-214, εδώ 208.